

PROČ Z DIKTATURO - ZAHTEVAMO NAŠE LJUDSKE PRAVICE

Na odločne zahteve desetisočglave množice je Okrožni odbor Antifašistične Slovensko-Italijanske Zveze poslal na dan proslave miru zavezniški vojaški upravi sledeče protestno pismo:

ZAVEZNIŠKI VOJAŠKI UPRAVI NA TERITORIJU JULIJSKE KRAJINE

1. Vojna proti fašizmu je končana. Končan je boj, ki je trajal polnih šest let, z zmago svobodoljubnega človeštva, ki so ga vodili zavezniški narodi. Po dolgih letih trpljenja in krvoprelitja je zavladal mir na vsem svetu. Toda kakor se vesele vsi svobodoljubni narodi zmage nad fašizmom, se ljudstvo tega teritorija, ki je zaseden po zavezniški vojski, ne more veseliti zmage, pač pa dviga prav na dan praznika Zmage odločen protest proti ukrepom zavezniške okupacijske oblasti.

2. Vsi protesti, ki jih je naše ljudstvo doslej poslalo Vojaki upravi zaradi ukinutve ljudskih sodišč, zaradi razpusta Narodne Zaščite, niso doslej dosegli nobenega uspe-

ha. S tem se kršijo najosnovnejša načela demokracije, jemljejo se ljudstvu osnovne pravice da svobodno izbira svoje sodnike in svojo zaščito ljudske oblasti. Naravno je, da je upravičeno razočaranje tukajšnjega prebivalstva, ki svoje sovraštvo proti fašizmu izpričuje vsak dan od njegovega nastanka. Višek sovraštva je naše ljudstvo izpričalo s svojim oboroženim uporom, s svojim junaškim odporom, s svojimi žrtvami, ki so sorazmerno večje od žrtev kateregakoli drugega naroda. Tako sovraštvo je moglo roditi le tako nasilje, kakršno je fašizem na naši zemlji izvajal četrto stoletja in to sovraštvo razume lahko samo, kdor je trpljenje našega ljudstva doživljal.

3. V odgovor na te proteste je sledil novi zavezniški odlok, s katerim se popolnoma likvidira še preostala ljudska oblast. Vsebina tega odloka ne dopušča nobenega dvoma, da se skuša ponovno uveljaviti sistem uprave, pri kateri ljudstvo nima nobene besede, skuša se uvajati diktatura, pod kakršno smo dolgo trpeli in katero smo s svojo borbo enkrat za vselej odpravili. Poizkus uvedbe stanja iz leta 1943. je prav tako obsojen na propast, kakršno je doživel 8. septembra istega leta. Znano je, da je s tem dnem po volji ljudstva izginila vsaka sled tega sistema uprave in da je bila postavljena oblast na novih, resnično demokratičnih in ljudskih temeljih. Ves način postopanja Zavezniške vojaš-

ke uprave kaže, da se teritorij, ki ga upravlja, smatra za poraženo deželo, zato uprava sama sliči isti, ki se izvaja na teritoriju poražene nacistične Nemčije.

V imenu vsega prebivalstva Goriškega Okrožja postavlja Antifašistična Zveza naslednje zahteve:

a) da se izvedejo po vsem teritoriju svobodne, demokratične, tajne volitve v vaše odbore, okrajne in okrožne. Volitve naj izvedejo že obstoječi organi ljudske oblasti, kajti nihče ne more jamčiti, da bi ne bili brez tega pri volitvah ogoljufani.

b) Okrožni odbor Antifašistične Zveze zahteva, da se spoštuje izjava Atlantske Karte o enakopravnosti in samoodločbi narodov. Ni mogoče gaziti slovesnih izjav in obljub voditeljev velikih zavezniških držav, za katere so šli naši narodi v borbo in zmagali skupno z zavezniki.

Slovansko-Italijanska Antifašistična Unija izjavlja, da stoji na stališču obrambe ljudske oblasti in demokracije proti diktaturi in proti nasilju.

S. F. - S. N.!

Okrožni Odbor Antifašistične Slov.-Italijanske unije za Goriško

Hoteli smo vas preizkušati.....

V enem izmed okrajev Goriškega okrožja je tedaj, ko se je zbralo ljudstvo, da odbije novi napad na svojo oblast, zavezniški oficir, vodja vojaške uprave v onem okraju, izjavil, da so nas hoteli zavezniški z odlokom št. 11 samo preizkušati. Zanimalo jih je, kako bomo odgovorili.

O tem, da ni imel znameniti odlok št. 11, s katerim se kratkoma likvidira naša oblast, samo tega namena, da se poigra z našo potrpežljivostjo, smo si na jasnem. Predobro se zavedamo, da pomenijo točke tega odloka oropanje vsega, kar smo si priborili in kar danes s ponosom in ljubeznijo čuvamo in spoštujemo. Tudi Nemci so po občinah nastavljeni slovenske župane. A kot nam je bilo jasno tedaj, da predstavljajo takle oblastnik samo sovražnikovo sredstvo za lažje izvajanje načrta za iztrebljanje in uničenje našega naroda, tako nam je jasno danes, da ne more zastopati interesov ljudstva nekdo, ki je proti volji tega ljudstva postavljen od oblasti, ki nam je tuja, ki ne pozna in ne prizna naših potreb in naših stremeljenj. Diktature smo več kot presili in je nočemo več pod nobenim pogojem. In to dokazujemo.

Kdor nas je hotel preizkušati, se je lahko prepričal, da nas vedno večje izzivanje, vedno močnejši pritisk nista pokorila in sprijaznila s tem, da se odpovemo svojim pravicam. Navadili smo se odgovarjati na udarce, navadili smo se tudi zmagovati.

Proslavljali smo dan zmage. Kot v zasmeh vsem besedam o zmagi nad zatiranjem, o triumfu svobode in demokracije, nas je odlok št. 11 prisilil, da smo prav ta dan dali duška svojem ogorčenju nad takim postopanjem. Več tisočglava množica je v Goriški zahtevala spoštovanje ljudske oblasti. Pod zastavami prave demokracije, katere simbol je naša zvezda, je ta množica sprejela resolucijo, ki jo priobčujemo na drugem mestu. Ne samo Gorica, tudi središča vseh okrajev so doživeli prav tako odločne dokaze: kdor si je priboril demokracijo s krvjo, si je ne bo pustil odvzeti s papirnatim odlokom. V Kobaridu je od 7000 prebivalcev, ki jih šteje okraj, zborovalo 3500. Sprejeli so tudi tam resolucijo z 2500 podpisi. Nič manj odločni niso bili ljudje v Komenskem, Mirenem in drugih okrajih. Še danes se vrstijo na sedežu ZVL delegacije iz vseh krajev okrožja, skupine, ki predstavljajo vse sloje, može, žene in mladino in ki zahtevajo v imenu vseh izvajanje demokratičnih načel.

Tako zaenkrat odgovarjamo na odlok št. 11. Burja ogorčenja in prah, ki ga je dvignil, je odgovor onim, ki nas še ne poznajo in bi nas radi preizkušali. Mi pa ne protestiramo radi protesta, ne vzklikamo, da si ohladimo razburjeno kri, temveč dobro vemo in tudi povemo, kaj hočemo. Zahtevamo vrnitev vseh ustanov ljudske oblasti, ki so nam bile že odvzete, zahtevamo svobodne tajne volitve, zahtevamo izpolnjevanje obljub atlantske karte in vseh gesel, za katerih uresničenje smo se borili ramo ob ramo z združenimi narodi.

Dokler nam ne bodo zagotovljene vse naše pridobitve, dokler nam ne bo vrnjena ljudska oblast, naša borba ne bo končala.

DVA GOVORA MARŠALA TITA

Na kongresu Ljudske fronte Jugoslavije je med drugim maršal Tito dejal, da je s kongresom, ki mu prisostvujejo zastopniki vseh federalnih enot, z združitvijo v Ljudski fronti končan proces politične diferenciacije v naši deželi. Brez dvoma je Ljudska fronta Jugoslavije kot borbeno politično združenje po svoji obliki in po svoji vsebini globoko različna, ne samo od vseh preteklih koalicij v Jugoslaviji, temveč tudi od vseh ljudskih front, ki so bile v drugih deželah. Redkokdaj je bilo kako združenje sestavljeno iz tako močnih konstruktivnih sil, kot je Ljudska fronta Jugoslavije, v fronti je nekaj milijonov članov, če pa k temu dodamo še, da je v fronti naša slavna vojska Jugoslavije zvest varuh pridobitev velikega osvobodilnega boja, potem vidimo, da ta fronta pomeni impozantno nezlomljivo silo, ki je zmožna izvršiti vse naloge, ki so orisane v programu.

Obračanje dejstvo znak nemoči

Na ta dejstva naj pomislijo reakcionarji v deželi pa tudi oni v inozemstvu. O raznih pisunih pa je maršal dejal: „Naj se piše kar koli, naj se pripoveduje kar koli in naj se obračajo dejstva kakor koli, to je samo znak nemoči onih, ki so se jim načrti za Jugoslavijo izjalovili, odnosno, ki so doživeli polom. Mi moramo iti po svoji poti, ne oziraje se na te klevete in preobrnjena dejstva. O demokraciji pa je Tito dejal, da ni najboljša ona demokracija, ki se izraža samo v kroglicah, temveč ona, ki ima globok smisel za enakopravnost množic. Demokracija brez velikih socialnih izprememb ni demokracija. Naš narod si je priboril svojo vrsto demokracije, kjer je polna svoboda za veliko večino ljudskih množic.“

V vprašanju monarhije pa je

maršal Tito dejal: „Mihailovič in Nedić sta delala vsa svoja izdajstva v imenu kralja in za vsa zverstva so bili odlikovani častniki od kralja. Radi tega je AVNOJ tudi sprejel sklep o prepovedi kraljevega prihoda v deželo do ustavotvorne skupščine.“

V Jugoslaviji ne želijo monarhije

Tito postavlja vprašanje monarhije ali republike v zvezi z novimi razmerami v federativni Jugoslaviji in pravi: „Ni mogoče iz več razlogov obdržati monarhijo. Prvi in najvažnejši razlog je federacija Jugoslavije. Makedonci, Slovenci, Hrvati, Bosna, Hercegovina, Črna Gora in velika večina Srbije ne želi monarhije.“

Na zasedanju AVNOJ-a je predsednik vlade maršal Tito, poročal o delu vlade med drugim in tretjim zasedanjem AVNOJ-a in dejal, da je to bila zelo pomembna doba v preteklosti našega osvobodilnega boja, ne samo zaradi vojnih in več tudi zaradi političnih dogodkov; bila je doba velikih sovražnih ofenziv, ki so si zavzele nalogo uničiti narodno osvobodilno gibanje. V tem času in v takšnem položaju je bil osnovan tudi Narodno osvobodilni odbor Jugoslavije, ki je dobil značaj začasne vlade in podvzel vse ukrepe za nadaljnjo uspešno vojskovanje, za okrepitev narodne oblasti in za pravilno delovanje oblasti in organiziranje gospodarstva na osvojenem ozemlju.

O reparacijah pa je dejal, da je edino Madžarska začela izvrševati svoje obveznosti proti nam. Skupna škoda, ki jo je pretrpela Jugoslavija je ocenjena na 61 milijard dolarjev. Po govoru se razvidi, da bi naša dežela morala dobiti iz Nemčije celotne tovarne, ki bi obnavljale našo deželo. Tako zahtevo bo naše zastopstvo predložilo zaveznikom.

Manifestacije v Kobaridu

Danes se je ljudstvo iz Kobarida in okolice, celo iz po 5 ur oddaljenih vasi, zbralo v Kobaridu pred sedežem Ok NOO in Zavezniško vojaško oblastjo, da obrani svojo pridobitev — ljudsko oblast.

Vsi poizkusi angleške policije, ki je stalno razganjala množico, so naleteli na vedno močnejši odpor. Na zahtevo zavezniškega guvernerja, naj predsednik Ok NOO množico pomiri, je predsednik dejal, da je treba zahteve ljudstva upoštevati in poslušati. Množica je določila delegacijo, ki naj bi guvernerju obrazložila svoje zahteve, toda guverner je ni hotel sprejeti. Množica transparentov in neprestano vzklikanje pa je jasno izražalo voljo ljudstva. Še vedno so prihajale na trg nove skupine, ki so se priključile množici na trgu, dokler ni bilo tam zbranih preko 4.000 ljudi, ki so vstrajno zahtevali svoje pravice.

Po zahtevi, naj se izobesijo na praznik zmage zastave vseh narodov, ki so sodelovali v borbi za uničenje fašizma, in kateri zavezniški niso ugodili, je kmalu zaplapolala na cerkvenem zvoniku slovenska zastava. Ljudstvo je s trga „Svobode“ vdrlo v prostore Ok NOO in Zav. voj. oblasti in izobesilo poleg angleške in ameriške zastave, še slovensko, jugoslovansko in sovjetsko zastavo.

Med množico so se pojavili tudi reakcionarni, fašistični izrodki, bivši belogardisti iz Breginjskega kota, z italijanskimi zastavami brez zvezde na drogovi. Na zahtevo množice jim je končno angleška policija zastave odvzela in nekatere nevarne tipe na ponovno odločno zahtevo preiskala. Pri znanem belogardistu Hrastu iz Breginja so našli 20 cm dolg nož. Aretirali so ga, ostale pa ob odobravanju množice spodili domov. Inscenacija je bila v režiji znanih izdajalskih župnikov, Don Evgenija Osgnacca, strupenega belogardista iz Borjane, župnika Mirka Zorna iz Breginja in drugih.

Razdraženi so se nekateri ljudje odcepili od ostalih in se od-

pravili proti domu kaplana Pontarja, domobranskega poročnika, ki se je po pobjugi vrnil in pričel organizirati reakcionarne elemente. Kljub prizadevanju angleške policije, da bi preprečila namere ljudstva, so ljudje vdrli v hišo in jo preiskali.

Seveda je kaplan — domobranski poročnik — pred ljudskim srdom pobegnil in se, kakor se je pozneje izvedelo, skril pri drugem izdajalcu v hlevu pod listje.

Ta zločinec, ki ima zaradi svojega izdajalskega delovanja mnogo žrtev na vesti, je pričel ob povratku v Kobarid celo maševati. Toda pri procesiji, ki je bila na dan zmage 15. avgusta dopoldan, so se verni ljudje odstranili od procesije, pravtako tudi pevci.

Spomin na zločine propadlih belogardistov je znova oživel in srd ljudstva proti tem izrodkom, ki uživajo celo zaslanbo zavezniških oblasti, je postal neizmeren. Ti ljudje, ki so se obremenili z izdajstvi in oskrunili cerkvena tla, bodo prejeli zasluženo kazen! Zaenkrat se je poročnik in kaplan Pontar skril, toda njegovi zločini čakajo plačila.

Na trgu pa je množica vztrajala do večera pri svojih zahtevah. Ko so se začeli vračati ljudje proti Breginjskemu kotu, odkoder so nekateri doma, jih je čakalo v zasedi 25 izdajalcev, ki so napadli vračajoče se ljudi z dolgimi koli, jih pobijali na tla in jih nato metali čez zid ob cesti. Mnogi so dobili težke poškodbe. Med poškodovanimi so starci, dekleta in tudi otroci. Zavezniška policija, ki je v Kobaridu razganjala ljudi, ker so zahtevali, da se jim ne odvzame njihova oblast, pa je ob tem dogodku z rokami v žepih gledala pobijanje in pretepanje ljudi, ki se niso mogli braniti.

Dne 18. t. m. je šla naša delegacija na zavezniško upravo in nesla protestno pismo z 2200 podpisi.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Konec Japonskega militarizma - Rdeča Armada izpolnila svojo nalogo do konca - Poraz reakcionarne „demokracije“ v svetu Pogodbe med SZ in Kitajsko republiko

Konec Japonskega militarizma

Po brezpogojni kapitulaciji japonskih militaristov se je druga najstrašnejša vojna v zgodovini človeštva zmagovito zaključila. Japonski militaristi, ki so bili začetniki te vojne, ki so prvi posegli po tuji zemlji, so popolnoma poraženi. Že pred 14 leti so zahrbtno napadli neoboroženo Kitajsko republiko. Japonski militaristi so kot nemški nacisti kršili mednarodne zakone in z vojaško silo uvajali svoj „novi red“ na daljnem vzhodu. Prva žrtev japonskega imperializma je bila Kitajska republika — Mandžurija. Leta 1937. so brez vojne napovedi japonski razbojniki vdrli na Sovjetsko ozemlje, toda Rdeča armada jih je naučila, kaj se pravi posegati na tuje ozemlje. Osvajalci so zaprosili mir brez vojne napovedi. Po 14 letih brezkončnih konfliktov, spopadov in vojn je bil japonski militarizem prisiljen k brezpogojni predaji. Mno-

go je bilo žrtev. 10 letna vojna s Kitajsko republiko je združila narode daljnega vzhoda v močno protimperialistično fronto in kitajsko ljudstvo je s porazom japonskega fašizma doživelo novo vstajenje. Japonski militarizem je doživel popolni poraz. Združena moč zavezniškega orožja in narodno osvobodilno gibanje v Aziji pa bosta za vedno uničila kršitelje miru. Tudi na daljnem vzhodu so zmagali svobodoljubni narodi, ki so se polnih 10 let tako junaško borili. V plamenih vojne se je skovala močna zveza Sovjetske zveze, Anglije in Amerike, okoli katere so se združile vse napredne in demokratične sile v svetu. Brez take mogočne zveze, brez junaštva in žrtev Rdeče armade, posebno pa ruskega ljudstva, brez vodilne vloge Sovjetske zveze, brez boja zavezniških armad, bi ne bila nikdar mo-

goča zmaga nad fašističnim imperializmom.

Vrhovni poveljnik zavezniških sil na Pacifiku, general Mac Arthur, je javil glavnemu stanu, da bo listina o predaji japonskih sil podpisana na Japonskem v roku 10 dni. Pričakuje se vsak čas vest, da so se izkrcale in vkorakale zavezniške sile na Japonske otoke. General je izrazil, da bo prišlo do nekrvave predaje. Za vsak slučaj pa bodo zavezniške sile do zoba oborožene pripravljene na vsak poizkus odpora ali neposlušnosti.

Zadnja poročila z daljnega vzhoda nam pa pričajo, da je prenehal odpor v Mandžuriji in da je Rdeča armada sprejela njihovo predajo. Armada maršala Vasilevskega je v enem dnevu ujele 98.000 ujetnikov. Slavni ruski padalci so se spustili v središču Mandžurije in zasedli mesta kot na pr. Harbin, Mukdem itd.

Center teh izpodjedalcev naše svobode je zaenkrat Dobrovo. Na njihovo pobudo je tajnik NOO v Višnjeviku zbral podpise za obnove občine Dobrovo v stari obliki, za priključitev vasi Višnjevik k tej občini. V prvi vrsti podpisanih so imena domačih mladenčev in oportunistov, marsikdo pa je pozneje izjavil, da ni vedel, kaj je podpisal.

V koliko je bila ta izjava izraz volje vaščanov, dokazuje sledeče: Nekaj dni za tem se je v Višnjeviku vršil zbor volilcev na poziv Okrajnega odbora. Na zboru se je izkazalo, da so vaščani odločno proti takemu rušenju sistema ljudske oblasti, da strogo obsojajo one ki z lažjo in hinavščino pridobivajo premalo budne ljudi k podpisovanju izjav, s katerimi se vzpostavljajo osvražena in za nas enkrat za vselej odpravljena fašistična uprava. Na vprašanje, ali smatrajo volilci takega tajnika za vrednega, predstavnik njihove oblasti, so kot en mož zavpili: „Dol z reakcionarji, dol s sovražniki ljudske demokracije! Dol s hinavci, nočemo takih predstavnikov!“ Osramočeni tajnik je brez besed izginil. Prejel je plačilo

zato, da je zlorabljal svoj položaj in zaupanje, s tem, da je služil hujskačem. Vaščani so na licu mesta izvolili novega tajnika.

Reakcija pa, ki je v tem delu preko dobro znanih agitatorjev protiljudskih lažidemokratov pričela dvigati glavo, se je že v več primerih prepričala, da so ljudske množice vsak čas pripravljene braniti pridobitve izvojevane z lastnimi silami. O tem priča tudi naval na Dolenje, kjer je reakcija skušala postaviti prejšnjo občino. Ogorčeni ljudje so prepodili „podestata“. Vrniti se je mogel le s pomočjo zaščite, ki mu jo nudi širokogrudna vojaška oblast.

Pota ljudskih množic so začrtana. Povratek nazaj ni mogoč. Kdor se o tem še ni prepričal, naj bo trdno uverjen, da se bo prej ali slej našel v odkritem nasprotju z interesi množic, ki bodo z njim pometle in mu dale pečat narodnega izdajstva. Kajti ljudstvo se ne zadovolji s frazo „vse za narod“, temveč zahteva dejanj. Ali bo ljudstvo spoznalo, kdo res dela za narod, kdo je vreden nastopati v njegovem imenu? O tem ni dvoma.

Kako se čistijo fašisti

Po znanem 8. septembru 1943 je nemška okupacijska oblast odstavila v bolnici „Ospedale Civile“ upravni svet in postavila komisarija. Imenovan je bil ing. Del Neri, zloglasni vodja gasilcev, ki je postavil za zdravstvenega vodjo grofa prof. Bellavitisa. Do osvoboditve sta z ostalimi dott in prof. vozila barko še dokaj dobro. 1. maj in dnevi, ki so sledili, pa so bili za to bratovščino težki, zelo težki.

Prereševati so se začele „zasluge“ in preteklost teh vplivnih osebnosti, postavljen je bil upravnik z nalogo, da normalizira obupno stanje, pozneje pa je bil imenovan predsednik in upravni svet. Ker pa je predsednik dr. Bregant „vtikal svoj nos“, kakor se pravi v vsako zadevo, ki je imela duh po fašizmu, se je proti njemu pričela gonja. Sprva sicer skrivno, ker so se miši skrite v najtemnejše luknje, toda tako

samo do odhoda naše vojske. Kmalu pa so začele miši plesati!

Priliznjeni in ukrivljeni hrbti ter deputacije so opravile svoje. Prejšnja imenovanja so bila razveljavljena, imenovana pa sta bila na novo republikanska okupacijska funkcionarja Del Neri in prof. Bellavitis. Sedaj je družina zopet kompletna in se imenovanj posebno vsele: Dr. Osvaldo, fašist in prostovoljec za Afriko, ekonom Zanello, skvadrist „Marcia su Roma“ in cavaliere, znani prof. Susič, republikanski župan pod Nemci, dr. Bader, skvadrist od I.X.1920, „Marcia su Roma“, sekretar „GUF-a“, v federalni fašistični disciplinski komisiji itd. in ostala nemajhna družba nameščencev „dobrega“ porekla.

Mačke ni in miši so pričele plesati. Kako dolgo še?

O agrarni reformi v Jugoslaviji

Na seji zakonodajnega odbora začasne narodne skupščine demokratične federativne Jugoslavije, je predsednik zakonodajnega odbora Moša Pijade razložil predlog zakona o agrarni reformi in kolonizaciji. „Jasno je, da mora ljudska oblast, kakršna je naša, takoj po popolni osvoboditvi dežele, rešiti vprašanje, ki se tiče ogromnega dela našega prebivalstva, to je kmetov. Naš kmet ima vso pravico, da se vna vprašanja, ki se nanašajo na naše kmetije ugodno rešijo, saj je bilo ravno kmečko prebivalstvo, ki je največ pretrpelo v osvobodilni vojski. Naša dolžnost je, da se oddolžimo kmetom, ki so v tej orjaški borbi do prinesli zavestno težke žrtve. Naša dolžnost je, da ta zakon čimprej sprejmemo. Mi hočemo dati zemljor kmetu, ki je nima in sicer kolikor največ mogoče. Po tem zakonskem načrtu hočemo dati srednjemu kmetu največjo zaščito. Kadar gre za odvzem zemljiške

posesti, predvideva naš zakon odškodnino, oziroma odkup. Le tisti, ki zemljo poseduje in jo obdeluje s pomočjo delavske sile, po tem zakonu ne dobi odškodnine.

Mali in srednji kmet bosta dobila vso pomoč znanosti in strojev, da dobita izbrano živino in semena. Nekaj zemljišče ostane zaščitenih in to posebno v bližini velikih mest. Ta zemljišča bodo obdelovali delavci. Člen 2. tega zakonskega predloga predvideva: Zemljišče preide v zasebno lastnino osebe ter se mora takoj vpisati v zemljiško knjigo. Zemljišče sicer dajemo v popolno last, toda z nekaterimi omejitvami. Ne sme se več dogoditi, da bi tisti, ki zemljo sprejme dal zemljo v zakup, on sam pa bi nič ne delal ter samo dobro živel na račun drugih. Zato smo to vprašanje tako rešili: Zemljišče, ki je podeljeno po tem zakonu, se v roku 20 let ne sme niti razdeliti, niti prodati, niti dati v zakup ali zastaviti“.

Slovanska pesem v Gorici

Velik nspeh pevskega zbora Jugoslov. Armade

V nedeljo dne 19. avgusta 1945. ob štirih popoldne je pevski zbor „S. Kosovel“ ponovil pevski koncert v dvorani kina Verdi. Že dopoldne so bile vse stopnice razprodane in so popoldne prodajali samo še stojišča. Pred začetkom koncerta, ko so se pevci razvrstili na odru, jih je ljudstvo navdušeno pozdravljalo in jih obšipalo s cvetjem. Pozdravili so jih zastopniki okrajne prosvete, pripravljatelja odbora sindikatov, prosvetnih delavcev, predstavniki slovensko-italijanske antifašistične mladine iz Gorice in Vrljabe, ter jim podarili krasne košarice s cvetjem in cvetne vence.

Nabito polna dvorana je navdušeno ploskala posameznim točkam in zahtevala ponavljanje, kar ji pa zbor radi obširnega sporeda ni mogel ugoditi. Posebne aplavze so žele ruske in slovenske partizanske pesmi.

Po končanem koncertu je množica čakala partizanski pevski zbor na Corsu pred kinom Verdi in jih pri njihovem odhodu zopet navdušeno pozdravljala in obšipala s cvetjem.

Naša srčna želja je, da bi se takih koncerti naših narodnih in partizanskih pesmi, ki nas navdajajo s ponosom in nam vlivajo novega poguma pri delu, še večkrat ponovili.

Rdeča Armada je izpolnila svojo nalogo do konca

Napad nemškega imperializma na Sovjetsko zvezo je bil znak za splošni boj proti fašizmu, znak za osvobodilni boj vseh zatiranih in tlačanih narodov. Kajti Sovjetska zveza je bila edina dežela, ki je že od samega začetka dosledno branila in podpirala kolektivno varnost. Odločno je nastopala proti popuščanju napram fašistični Nemčiji in vsem napadalcem. Odločna politika Sovjetske Zveze in zmagoviti pohod Rdeče Armade ni samo zlomil fašistični vojni stroj v Evropi, temveč je bila istočasno poražena tudi reakcionarna demokracija v svetu. Propadli so

vatikanski blagoslovi, propadle so podpore nekaterih ameriških koncernov in trustov, ki so financirali Hitlerja. Propadlo je vse, kar se je postavilo v službo Hitlerja, nemškega in japonskega imperializma. Sovjetska zveza je z vstopom v vojno proti Japonski skrajšala trpljenje milijonov ljudi in moč njene Rdeče armade pa je zadala japonskemu imperializmu smrtni udarec in spravila domišljave generale na kolena. Vojna, ki so jo začeli fašisti, je združila vse demokratične sile sveta, ki so na Potsdamski konferenci in v San Francisku položile nove temelje svetovnega

miru. Vojna je bila s silo zatrta v Evropi in na Pacifiku. Cena miru je velika. Milijonske žrtve v ljudeh in ogromne ruševine v vseh državah Evrope. Zato je svet hvaležen junaški Rdeči armadi, ki je v teh vojnah odigrala glavno vlogo in izvajala mir, ki ga človeštvo tako potrebuje in želi. „Rdeča Zvezda“ je poudarila, da je Rdeča armada izpolnila do konca svojo dolžnost do domovine in do vsega naprednega človeštva. Rdeča Armada bo še nadalje povečala svojo vojno moč in ostala močna trdnjava varnosti svoje dežele, zaščitnica miru in varnosti med narodi.

Poraz reakcionarne demokracije

Temelji, položeni v Potsdamu za mir v svetu in za blagostanje narodov so tisti temelji, na katerih bo moral svet graditi svojo bodočnost, da ga ne bodo pahnili zopet v vojno kakršnikoli imperialistični pustolovci. Zato je tudi danes glavna naloga, da se izkoreninijo povsod v svetu tisti, ki dvigajo svoj fašistični glas. So še taki v Ameriki in Angliji, ki pravijo, da so Potsdamski sklepi „seme bodoče vojne“. To so pokrovitelji fašizma, to so advokati fašizma, ki bi za vsako ceno hoteli ločiti velike zavezničke, ki so izvajali mir in pomedli z nasil-

stvom. Poglejmo, kaj se danes dela v Grčiji in kdo je tega kriv? Krivi so reakcionarni demokrati, ker so podpirali protiljudsko kliko, nova angleška vlada pa po izjavi g. Bevinja misli nadalje podpirati tiste, ki rušijo težko priborjeni mir. Predsednik laburistične stranke pa je pred dnevi dejal: „Ne bomo podpirali zastarelih sistemov in propadlih monarhov“. To pomeni, da bi moralo priti do spremembe in tudi do konca nasilstva v Grčiji, ki ga izzivajo in izvajajo grški monarho-fašisti s pomočjo reakcionarnih demokratov Anglije. Grško ljudstvo je bilo ogoljufano

in oropano svojih priborjenih pravic in to baš s pomočjo reakcionarnih demokratov zapadnih držav. Zato se mora danes borba proti reakciji ojačati. Reakcija pa črpa svoje sile in podpore iz same reakcionarne in lažne demokracije. Lažnih demokratov je pa povsod polno, posebno so se razpasli v zadnjih časih tudi pri nas v Julijski Krajini in uživajo polno podporo merodajnih činiteljev. Prepričani smo, da bodo ti lažni demokrati doživeli svoj popolni poraz. Kajti vsaka stvar ima svoj začetek, pa tudi svoj konec.

Pogodba med Sovjetsko zvezo in Kitajsko republiko

V Moskvi je bila 14. avgusta podpisana pogodba med SZ in Kitajsko. Položeni so bili temelji za ureditev miru na Daljnem vzhodu. Pogodba obsega v glavnem vsa vprašanja in skupne interese obeh dopisnic. Zunanji minister Kitajske republike, Sung, je dejal o priliki podpisa, da so položeni resnični temelji miru na Daljnem vzhodu, ter izrazil prepričanje, da so odnosi med SZ in Kitajsko obojestransko trdni in prijateljski. Notranje politično živ-

ljenje v Kitajski se je posebno razplamtelo po kapitulaciji Japonske. Demokratični voditelji, ki so vodili dolgoletno borbo proti napadalcem, obtožujejo generalisima Čangkajška, da pripravlja državni udar proti svojemu ljudstvu. Svetovno časopisje zadnjih dni mnogo piše o tako imenovani vojski, ki se noče pokoriti Čangkajškovim navodilom. Kaj je na stvari? Resnica je ta, da so nekateri komandanti Čangkajškove vojske napadli kitajske demokra-

tične sile v pokrajini Junan. Ob istem času pa je bila v Moskvi podpisana pogodba med SZ in Kitajsko, kar dokazuje, da hoče reakcija prikazati stvarno stanje v drugi luči. To reakcionarno delo v Kuomintangu pa izvajajo kitajski fevdalci in reakcionarji, ki hočejo izključiti iz oblasti kitajsko nacionalno demokratično armado in napredne sile na Kitajskem, ki so se prve uprle in največ žrtvovali v veliki osvobodilni borbi kitajskega ljudstva.

Ali smatrate tega tajnika za urednega?

O zbilih volilcev smo večkrat govorili in pisali, posebno zadnje tedne pogostejše kot običajno, ker se ta mesec vršijo v vsem Goriskem okrožju zbori volilcev po načrtu, ki naj bi z dobro pripravo dvignil vsebinsko in oblikovno kakovost naših zborov. Vasi tekmujejo med seboj, kje bodo zbor volilcev najboljše pripravili, najboljše izvedli in kje bo sklepi tega zbora najbolj dosledno izvedeni. Na zbilih volilcev izvajamo poleg drugih nalog tudi nadomestne volitve za posamezne člane Narodno

Osvobodilnih Odborov, ki so se po svoji izvolitvi pokazali nedelavni, neiskreni, nevredni zaupanja ki jim ga je vas izkazala s tem, da jih je izvolila v vodstvo.

V Brdih je reakcija, (ljudje, za katere je značilno, da so se med našo osvobodilno borbo strahopetno, oportunistično držali „v ozadiju“ vsega dogajanja, ki so sabotirali krvave napore borečega se naroda), pričela delo za razkroj ljudske oblasti. Lastijo si slavo starih, trdo preizkušenih borcev proti fašizmu, nazivajo se

demokrate. Toda ali more nositi ta imena, kdor se danes bori proti sami osnovi ljudske demokracije, proti pravicam, ki jo ta daje vsaki vasi, da se upravlja sama, da si izvoli svoj odbor? Ti ljudje danes hujskajo vas proti vasi, agitirajo zato, da bi se ponovno ožvale stare fašistične občine, skratka izvajajo načrt onih, ki nam hočejo za vsako ceno odvzeti naše najdragocenejšo pridobitev ljudsko demokracijo, ker se je boje, ker njihova demokracija neha tam, kjer dobi besedo ljudstvo.

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Gorice

Preteklo nedeljo dne 19. t. m. sta vzhodni in severni Kvart počastila grobove dveh talcev, tov. Hvalič Brunota in Kušnovc Franceta, mladi žrtvi naci-fašističnega terorja. Zraven zastopnikov omenjenih Kvartov so se udeležili počastitve starši in sorodniki ter številni znanci. Po blagoslovu grobov sta se tov. in tov.ica iz Kvarta spominjala v ganljivih besedah padlih borcev. Položeni so bili venci cvetja in navzoči so se skrušeni v molku in molitvi oddolžili spominu padlih tovarišev.

Iz Ajdovščine

Pripravljalni odbor Slov. planinskega društva v Ajdovščini je določil na svoji prvi seji, da napravi prvi skupni izlet dne 2.9. 1945. (Angelska nedelja) na Sinji vrh in Otlico. V slučaju slabega vremena se izlet preloži na prihodnjo nedeljo. Točko Sinji vrh je izbral odbor za svoj prvi izlet radi posebne lege in važne vloge, katero je imel ta v preteklih letih osvobodilnih bojov. Vsled žalostnih razmer v katerih je zapustil okupator ta okoliš, je vsak naprošen, da jedajo in pijačo s seboj prinese. Kratek pozdravni govor na vrhu se bo vršil okrog desete ure jutraj. Pripravljalni odbor S.P.D. najtopleje vabi vse ljubitelje planinarstva na ta izlet in jih že naprej prisrčno in planinsko pozdravlja.

S. F. — S. N.!

Pripravljalni odbor S.P.D. Ajdovščina.

Iz Srpenice

Marsikdo bo mislil, da so vse Srpeničane Nemci postreljali, ker se še nismo oglasili v naših časnikih. Pa ni tako. Še smo živi in zdravi, čeravno nam naši nasprotniki skušajo onemogočiti delovanje. Mi pa jo mahamo korajžno naprej po začrtani poti.

Dne 15. t. m. smo imeli otvoritev „Mladinskega doma“. V ta namen smo priredili majhno veselico in kratek spored z eno burko, nekaj deklamacijami in pesmimi. Čeprav so nekateri mladinci prvič nastopili so bile pesmi zelo dobro podane. Najbolj se nam je dopadla „Vprašaj, čemu da sem Slovenka“. Mi mladinci bi lahko imeli močnejši pevski zbor, pa jih je nekaj, ki nočejo z nami. Čakajo namreč „Petr“, kakor tisti četnik z dolgimi lasmi in brado, ki je na vprašanje, zakaj se ne ostriže, dejal, da se bo ostrižel, ko bo prišel Peter!

Naj ga torej le čakajo. Pa kakor vse kaže, bo prišel kdo drugi, ki jih bo pa pošteno obril in ostrigel. Mladinci.

Iz Bilj

Dopoldne okrog 10. ure se je pred sedežem Ok. NOO in Zav. voj. obl. zbralo preko 600 ljudi, z množico

zastav in transparentov, ki so izražali zahteve ljudstva po ohranitvi ljudske oblasti, čistki fašističnih elementov, zahtevo po vpostavitvi ljudskih sodišč itd.

Deputacija ljudstva je odšla k zavezniškemu vojaškemu predstavniku za civilno upravo, oficirju, ki je bil kot zvezni oficir že v Jugoslaviji za časa osvobodilne borbe pri 27. diviziji. Predložila mu je zahteve ljudstva in resolucijo, ki jo je ljudstvo soglasno sprejelo. Predstavnik zavezniške uprave jim je na to odgovoril, da bo pozitiven odgovor lahko dal čez štiri dni. Ljudstvo naj ostane mirno in se razide, ker bodo do takrat naše ljudske oblasti ostale na mestu. Potem, ko bo dobil pozitiven odgovor, pa naj ljudstvo ukrene, kar se mu bo zdelo potrebno.

Medtem, ko je bila deputacija pri zavezniškem oficirju, pa je ljudstvo zahtevalo vse zavezniške zastave. Deputacija je zato predložila še zahtevo množice, da se izobesijo na balkonu še slovenska in sovjetska zastava. Oficir je izjavil, da nima ničesar proti zastavam, pač pa ima prepoved od višjih predstavnikov. Ljudje pa so vdrl v hišo in kmalu je zapopolnala poleg angleške in ameriške še slovenska in ruska zastava.

Med demonstracijo je policija stalno krožila z „jeep-i“ okrog množice, toda v sam potek demonstraciji ni posegala.

Okrog 2. ure popoldne so se ljudje mirno in s pesmijo razšli, toda pred koncem so odločno povdarili zavezniškemu predstavniku, da se bodo ponovno vrnili, če se ne bodo upoštevale njihove zahteve in pravice, ki so si jih priborili.

Iz Tolmina

V Tolminu je zborovala ustanovna skupščina zadruga, na kateri je tov. Planinc, član iniciativnega odbora za Tolminski okraj, povedal kakšne so gospod. razmere v okraju danes ob koncu vojne, ki nas je tako težko prizadela ravno na gospodarskem polju. Podane so bile temeljne točke OF iz zadnjega kongresa OF, ki govore o tem, kako je treba posvetiti vse gospodarske sile obnovi in pospeševati privatno gospodarsko iniciativo, ki je v korist ljudske skupnosti. Izvoljen je bil upravni odbor in nadzorni.

Tolminska zadruga ima do sedaj 400 vpisanih članov.

Iz Trbiža

Dne 7. avgusta je skupina fašistov, po večini bivši „skvadristi“ in soudeleženci pohoda na Rim v gornjem Trbižu v gostilni pri „Mariji“ pod vodstvom dveh bratov Zambolli javno nastopila s petjem fašistične himne „Giovinezza“. Ljudstvo se nad tem zgraža in se ogorčeno sprašuje, kdaj se bodo pričeli izvajati sklepi Krimske in Potsdanske konference o čiščenju in sojenju fašistov.

Iz Avč

V Avčah je velika baraka, ki smo jo sklenili prenesti v Grgar, kjer bo služila kot zasilno stanovanje pogorelcem. Preskrbljeno je bilo za prevozna sredstva in tako je vse urejeno, samo prevoz od Avč do Grgarja je po „B“ strani demarkacijske črte nemogoč, ker je cesta še neuporabna.

Naredili smo prošnjo na zavezniško vojno oblast, da bi nam dovolila prepeljati barako z našimi sredstvi preko Kanala čez Solkan v Grgar. To je edina pot, ki prihaja v poštev. Torej samo dovoljenje.

Prošnja je bila predložena zavezniškemu tehničnemu referentu. Poslal jo je na sedež policije, kjer pa so dejali, da niso za to kompetentni! Napotili so prošilce do zavezniškega oficirja za prehrano! Od tam je romala prošnja na - trgovsko zbornico!

Baraka pa medtem čaka samo na prevoz...

Iz Idrije pri Bači

Pretekli teden je priredila tukajšnja mladina miting. Na sporedu je bilo petje ter razne deklamacije. Občinstvo je sledilo posameznim točkam z velikim zanimanjem in se je navduševalo, ko je videlo naše malčke, da so popolnoma kos svoji nalogi. Posebno pohvalo so želi mali solisti Karel, Marija in Katica. Zadnja ima komaj pet let, pa je prav lepo zapela pesem „Partizanska žena“. Pionirčki le tako naprej!

Iz Dolenj

V naši vasi je zavezniška vojaška oblast hotela postaviti stari sistem fašistične občine in postavila predsednika - nekdanjega fašista, Sfiligoja. Radi tega se je zbralo dne 20. 8. in 21. 8. t. m. na stotine ljudi iz zapadnih Brd, ki so demonstrirali in zahtevali odstranitev fašističnega predsednika in priznanje izvoljene ljudske oblasti. Pred ljudskim besom je postavljeni predsednik strahopetno zbežal.

Tako je prebivalstvo, slovensko in italijansko, odločno branilo svoje pravice z geslom: Borba, dokler ne izgine zadnji fašist iz naše zemlje!

SKRBIMO ZA DEMOBILIZIRANCE

Vlada demokratične federativne Jugoslavije je pred nekaj dnevi sprejela zakon o demobilizaciji starejših letnikov, žensk in hraniteljev iz Jugoslovanske Armade, ki predvideva za borce ob odhodu iz vojske plačo, nagrado, vse ugodnosti in zaposlitev.

Demokratična federativna Jugoslavija, ki je plod težke štiriletna borbe, je država, kjer bo delo za vse in kjer je delo častna dolžnost vsakega državljanca, saj bo užival njegove sadove le tisti, ki bo delal. Lahko si predstavljamo, s kakšnim navdušenjem sprejema ljudstvo svoje borce med se, ker dobro ve, da bodo prerinjani in prekaljeni borci vnesli v

delo nov duh, ki bo iz porušene in izčrpane Jugoslavije v najkrajšem času ustvaril državo blagostanja in sreče in za vse njene narode.

Kaj pa mi na tej strani demarkacijske črte? Kako jim bomo izkazali hvaležnost danes, ko jim ne moremo nuditi nagrade in niti zaposlitve, medtem ko okupacijske oblasti sprejemajo v službe nevredne ljudi in celo nekdanje fašistične zločince.

Globoka in pristna povezanost primorskega ljudstva z svojo voj-

sko se bo ponovno pokazala v tem, da bo mladina, žene, pionirji, naša ljudska oblast, da bodo prav vsi z odprtimi rokami sprejeli svoje borce in jim pomagali pri obnovi njihovih izropanih in porušeni domov.

V borbo za ljudske pravice in dokončno uničenje fašističnih ostankov, ki jo danes še vedno bije vse prebivalstvo v tej coni, bodo vnesli borbeni duh partizanov, ki jih je v dolgoletni borbi preko nešteti žrtev privedel do zmage nad oboroženim sovražnikom.

NAŠE ŠOLE

Z ozirom na članek, ki je izšel v „Giornale Alleato“ dne 22. avgusta 1945., pod naslovom „Skorajšnja otvoritev slovenskih in hrvaških šol“ in ki pravi med drugim: „Prvič po 25 letih se bodo v skorajšnji bodočnosti otvorile na ozemlju Julijske Benečije pod kontrolo zavezniških vojaških oblasti slovenske in hrvaške šole...“, prosimo, da se priobči sledeče pojasnilo:

Res je, da se bodo na Primorskem prvič otvorile slovenske in hrvaške šole pod zavezniško oblastjo, ni pa res, da se bodo na Primorskem prvič po 25 letih otvorile slovenske in hrvaške šole.

Ker se nam dozdeva, da odstavke zveni nekako tako, kot da se bodo po 25 letih sploh prvič otvorile slovenske in hrvaške šole, se čutimo dolžne seznaniti vse, ki niso iz kakršnih koli razlogov mogli sodelovati ali dobiti vpogled v naše šolstvo med narodno osvobodilno borbo, na sledeča dejstva:

1. Slovenske šole so bile osnovane na pobudo prebivalstva sa-

mega takoj po kapitulaciji Italije, 1943. leta.

2. V času osvobodilne borbe je samo v Goriškem okrožju delovalo 142 slovenskih šol, katere je posečalo 6686 šoloobveznih otrok. Na teh šolah je poučevalo 202 tov. učitelja.

3. Takoj, ko so jugoslovanske zavezniške armade osvobodile še ostali del Slov. Primorja, katerega je to tedaj nadzirala okupator, so slovenske prosvetne oblasti otvorile šole še v teh krajih. S 15. majem je bilo odprtih samo v Goriškem okrožju že 269 slovenskih šol, v katerih se je šolalo 13.496 otrok. Poučevalo pa je na teh šolah 355 učiteljev.

4. Vse te šole so delovale po določenem podrobnem učnem načrtu, izdelanem od slovenskih prosvetnih oblasti in so bile ves čas nadzorovane od okrajnih, okrožnih in pokrajinskih prosvetnih oblasti.

Toliko kot dodatek in pojasnilo prvega odstavka omenjenega članka.

Obnovitev dramskega društva v Gorici

V nedeljo 19. avgusta t. l. se je vršil v Ljudskem domu občni zbor Dramskega društva.

Navzočih je bilo 102 tov. in tovarišic. Zborovanje je otvoril tov. Avgust Kozman.

Pozdrvil je vse navzoče člane ter v kratkem orisal zgodovino društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1921. Začetki delovanja so bili skromni, saj ni bilo skoro ničesar na razpolago. A z dobro voljo odbornikov in aktivnih članov se je počasi vse ovire premostilo tako, da je sčasoma društvo dobilo primerne prostore ter začelo s kulturnim delom med narodom.

Posojali smo iz lastne knjižnice dramska dela. Posojali smo tudi garderobo, a v glavnem smo pošiljali naše igralce po deželi, kjer so pomagali z režijo, šminkanjem in tudi z igranjem.

Fašistom je bilo naše društvo v spotiko, saj ni trajalo dolgo, ko je bilo naše delovanje ustavljeno in prepovedano, še prej pa so nam fašisti zažgali ves naš inventar. Dolgo vrsto let smo mogli molčati. Sedaj pa stopamo zopet pred goriško ljudstvo ter vabimo vse stare in mlade člane, da se nam pridružijo, da bomo s pridnostjo in poštvalnostjo

nadoknadili vse tisto, kar v dolgih letih brezdolja ni bilo mogoče.

Sledilo je čitanje društvenih pravil, ki so našemu občinstvu že več ali manj znana. O raznih točkah se je razvila živahna debata, v katero so posegli razni tovariši. Določena je bila mesečna članarina lir 20. Sledile so volitve. Na predlog tov. Štruklja so bili izvoljeni v upravni odbor:

Predsednik: Kozman Avgust. Namestnik predsednika: Dr. Marij Bregant. Tajnik: Malnarič Tone. Namestnik tajnika: Leban Verij. Blagajnik: Pavla Černigoj. Namestnik blagajnika: Kozman Lizeta. Gospodar: Jelinčič Mira. Knjižničar: Medvešček Milica. Odbornika: Vimpolšek Anton, Ribičič Marinka. Nadzorni odbor: Predsednik: Caharija Marija. Podpredsednik: Komjanc Lojze. Tajnik: Grijon Marica. Odbornika: Dr. Lambert Mermolja, Birska Edvard. Razsodišče: Predsednik: Dr. Karel Birska. Član: Dr. Baša Stanko, Milica Eržen.

Ko je bil dnevni red izčrpan, je povzel še enkrat besedo tov. predsednik Kozman, se zahvalil vsem udeležencem ter obljubil, da bo društvo takoj začelo s svojim delom.

Parlamentarizem v Jugoslaviji

Zakonodajni odbor je izglasoval osnutek zakona o Ustavotvorni skupščini, v kateri sta zanjo predvidena dva doma: Zvezna skupščina in Skupščina narodov. Takšna dvodomna Konstituenta, ki ima zvezni dom, v katerem je zastopano celokupno prebivalstvo Jugoslavije ne glede na narodnost, in dom narodov, v katerega pošiljajo federalne enote enako število poslancev ne glede na številčnost svojega prebivalstva, predstavlja popolno zmago one linije v narodnostnem vprašanju, ki je vodila narodno-osvobodilno gibanje med vojno, one linije, ki je privedla do današnjega bratstva in edinstva naših narodov in naše današnje federativne ureditve države.

Oglejmo si поблиže smisel in odnos teh dveh domov. Takoj

moramo reči: federativna država, ki jo tvori več narodnosti, ne more biti brez dvojnega predstavnništva, v katerem bo vsak državljan dvakrat zastopan — enkrat kot del državne celote, drugič kot državljan svoje narodne federalne enote in obratno: če v federalni državni skupnosti parlament nima dveh domov, manjka osnovni element enakopravnosti med narodi in federalnimi enotami ter zato tudi ni federacije. Zato lahko popolnoma upravičeno rečemo, da sta ona dva glasova, ki sta bila v Zakonodajnem odboru proti dvodomni Ustavodajni skupščini, v resnici proti federaciji ali vsaj proti današnji obliki naše federacije, ki jo sestavlja 6 enot. Ti ljudje ne žele biti vezani s takšno federacijo, obstoječo iz 6 enot.

Toda kakšno drugačno federacijo bi kdo mogel želeli? Če začnemo proučevati to vprašanje, bomo ugotovili, da se želje glede drugačne federacije lahko pojavijo in da se pojavljajo samo pri srbskih šovinistih, pri onih, ki se ne morejo sprijazniti s priznanjem narodne individualnosti makedonskega naroda kot posebne federalne enote in prav tako ne z organizacijo Bosne in Hercegovine kot federalne enote. Z drugimi besedami, z današnjo šestčlensko federacijo se ne morejo sprijazniti samo šovinisti, ki si, tudi kadar prisegajo, da so federalisti in da so za federacijo, dejansko zamišljajo federacijo tako, kakor si jo je zamislil Dražin, tako imenovani Osrednji narodni odbor, ko se je po II. zasedanju AVNOJ-a začel prikazovati svetu kot pristaš federacije Srbov, Hrvatov in Slovencev. Taka federacija bi bila prav za prav Veli-

ka Srbija s hrvaškim in slovenskim priveskom. Takšno lažno „federacijo“ bi si lahko želeli samo oni, ki si ne žele resnične federacije, ki je že stvarnost. Njo si lahko žele samo srbski šovinisti in njihovi pristaši, oni, ki bi hoteli naše narode ponovno spraviti v medsebojne borbe.

Vendar ni treba misliti, da je prišlo do uvedbe dvodomnega sistema v zakon o Ustavodajni skupščini zato, da bi se Ustavodajni skupščini vezalo roke z današnjo obliko federacije. Ne! Je drug moment, ki je bil za to odločilen, in to je, da se je hotela s tem zavarovati resnična enakopravnost našim narodom pri samem odločanju o notranji ureditvi države in o obliki vladavine. Po štiriletni osvobodilni vojni, v kateri je bilo prav na osnovi te enakopravnosti izgrajeno bratstvo naših narodov, ni bilo možno ustanoviti konstituante, v kateri bi

bila za kateri koli naš narod nevarnost, da bo preglasovan kakor v konstituenti leta 1921. Danes se obstoječe stanje ne more urediti drugače, temveč mora biti Konstituenta kot uspeh svobodnega odgovora naših narodov takšna, da bo našim narodom omogočeno s popolno enakopravnostjo in svobodno še enkrat izgraditi svoj sporazum o skupni državi. Vprav srbski narod, ki je najbolj krvavo plačal težke grehe nenarodnih režimov stare Jugoslavije, mora biti prvi in najneizprosnejši nasprotnik lastnih šovinistov, biti mora prvoborilec za enakopravnost vseh naših narodov, ker je to edina pot, da si bo zagotovil bratstvo ostalih narodov, s tem pa tudi svojo lastno bodočnost, v kateri bo v ozračju bratske ljubezni lahko odigral vlogo, ki mu pripada.

DROBNE NOVICE

* Velike množice naših ljudi je romalo pretekle dni v slovečo Postojno. Prišla sta tudi sovjetska predstavnik g. veleposlanik Sadčikov in generalmajor Kiseljov, ki sta bila že prej v Sloveniji pri odkritju spomenika zmage v Murški Soboti in na Gorenjskem. Tudi v Postojni sta bila navdušeno sprejeta; obiskala sta Postojnsko jamo v spremstvu predsednika Josipa Vidmarja, ministra za socialno politiko Vide Tomšičeve, ministra za industrijo in rudarstvo Franca Leskoška, generalnega poročnika Pekle Dapčevića in nekaterih drugih civilnih in vojaških predstavnikov.

* V Parizu so porotniki izrekli sodbo v zadevi veleizdajstva maršala Petain-a, bivšega Vichyskega poglavarja države; obsojen je bil na smrt, a De Gaulle ga je pomislil na dosmrtno ječo.

* Prebivalci Osijeka so demonstrirali in izražali svoje nerazpoloženje do kralja Petra. Velika množica delavcev in meščanov je manifestirala za republiko. Vzklikali so maršalu Titu in narodni vladi.

* Jugoslovanski veleposlanik v Londonu Dr. Leontić je izročil šefu misije UNRRA-e za Jugoslavijo g. Allanu Hallu odlikovanje za državljanske zasluge, s katerim ga je odlikovalo predsedništvo AVNOJ-a.

* Raynold News prinaša daljši dopis svojega urednika D. Reymonda o razmerah v Grčiji. Medtem ko so razni grški kvizlingovci „zaprti“ v salonih, kjer jim nič ne manjka, ležijo pripadniki Ellasa v tesnih celicah in največkrat po nedolžnem.

* Ljerka Adler, ki vrši sedaj svojo dolžnost v Štabu tankovske divizije, je darovala komunistični stranki Hrvaške vse svoje premoženje. Starše Ljerke Adler so umorili ustaši. Očeta so odpeljali v koncentracijsko taborišče, kjer so ga ubili, a mater so vsled zveze z osvobodilnim gibanjem ustrelili. Ko je izročila svoje premoženje Komunistični stranki, je Ljerka Adler izjavila, da je storila to iz globokega prepričanja, da je Komunistična stranka največ dala v borbi naših narodov.

* Češkoslovaška vlada je darovala jugoslovanskim otrokom 30 vagonov sladkorja, to je 500.000 kg. Ta dragocen dar je pri posebnih svečanosti sprejel jugoslovanski minister dr. Černej. Ob tej priliki je jugoslovanski poslanik poudaril važnost bratstva slovan-skih narodov pod vodstvom Sovjetske Zveze.

* Vojaško sodišče v Beogradu je izreklo obsodbo nad obtoženimi voditelji gibanja Draže Mihajloviča. Šest jih je bilo obsojenih na smrt, drugi pa so prejeli po več let ječe.

* Slovensko kulturno društvo „Cankar“ v Sarajevu je priredilo 10. t. m. manifestacijski kulturni večer posvečen naši Primorski in Koroški. Proslava je nepričakovano dobro uspela in se je raz-

vila v manifestacije za Koroško in naše Primorje.

* Pred dnevi je prispela v Leningrad delegacija jugoslovanskih železničarjev. Na postaji so jo sprejeli zastopniki Oktobrske železnice. Delegacija bo ostala v Leningradu več dni.

* Jugoslovanski poslanik v Londonu je bil sprejet pri angleškem zunanjem ministru Bevin-u. Pogovor je trajal dalj časa.

* V Oslu se je pričel proces proti Quislingu, bivšemu ministr. predsedniku Norveške za časa hitlerjanske okupacije. Quisling je pripravil dolg zagovor, a vse to mu ne bo pomagalo. Bil je najzvestejši služabnik Hitlerja na Norveškem in ga bo vsled tega tudi zadela zaslužena kazen.

V nedeljo, dne 2. septembra t.l. prideja Uprava in Uredništvo „Soškega Tednika“ veliko ljudsko veselico v Rožni dolini, gostilna Konič.

Konferenca goriških novinarjev

Danes se je v prostorih bivše Prefektore vršila druga konferenca goriških novinarjev, ki so zadali gospodu podpolkovniku Smuts-u več aktualnih vprašanj.

Na vprašanje slovenskih novinarjev, kako mislijo urediti težko stanje ljudstva v naših vaseh, ki so nekatere skoraj popolnoma požgane, je guverner odgovoril, da je že napravljen načrt o rekonstrukciji, ki je zelo obširen, ne ve pa, če bodo ta njegov načrt odobrili. Težava je namreč v tem, da bo potreba material za rekonstrukcijo dobiti izven zasedene zone.

O stališču, ki ga ima Zavezniška Vojaška oblast do protesta, ki so ga izročili predstavniki ljudstva ob zadnjih demonstracijah, je izjavil sledeče: „Ne razumem zakaj so ti protesti in ne bom odgovarjal na proteste, ki mi jih pošiljajo ljudje na cesti, ampak bom samo razpravljal z ljudmi, ki mislijo resno razpravljati o tej zadevi. Obrazložil sem tudi svoje stališče delegacijam, ki sem jih poklical. Na oči-tek, da se z uredbo, s katero se prevzemajo prejšnji uradniki zopet v službo, uvaja zopet fašizem, odgovorjam to-le: Zavezniška oblast je edina upravna oblast v tem teritoriju. Zato morajo biti avtorizirana vsa službena mesta od zavezniškega poveljstva. Ni pa rečeno, da bomo s tem prevzeli v službo vse stare uradnike, ampak bomo pregledali, kaj so delali prej. Pregledali, bomo, kdo izmed teh ljudi res predstavlja ljudstvo in ga imenovali na službeno mesto. Daleč smo od tega, da bi postavljali fašiste v službo ravno mi, ki smo se borili proti naci-fašizmu.“

Na vprašanje če se dela razlika pri dajanju odškodnine za porušene hiše, ki so jih porušili z bombardiranjem in za tiste, ki jih je okupator uničil v teku narodno osvobodilne borbe, je odgovoril, da je po njihovem zakonu odškodnina za vse enaka.

Izognil se je vprašanju naših novinarjev, zakaj je bila razpuščena italijansko-slovensko-avstrijska protifašistična zveza v Trbižu rekoč:

RAZSTAVA SLOVENSKE PRIMORSKE UMETNIKOV V GORICI

V sredo, 29. t. m. bo v Gorici odprta razstava slovenskih primorskih umetnikov, ki so doslej z velikim uspehom razstavljali v Trstu. Podrobnejše po poročal „Primorski dnevnik“.

Hošemo dvojezično uradovanje

Gosp. Marzuttini-ju, ravnatelju prehranjevalnega urada (Sepral)

V navzočnosti gospoda Čovija in g. Martelana ste mi obljubili, da boste na željo našega ljudstva v Vaših uradih enako spoštovali slovenski in italijanski jezik. Vljudo Vas prosim, da to-le Vašo obljubo tudi izpolnite, kajti slovensko prebivalstvo na tem ozemlju si je svoje narodne pravice priborilo v dolgoletni krvavi borbi proti fašizmu in nacizmu. Naše ljudstvo se je borilo skupno z zaveznički za boljše in pravično bodočnost že takrat, ko se je marsikateri izmed Vaših sedanjih uradnikov navduševal za fašistične metode in cilje.

Upam pa g. ravnatelj, da boste takoj izpolnili upravičene želje in zahteve našega ljudstva in stem dokazali, da spoštujete svetle ideje, za katere smo skupaj z zaveznički dali toliko žrtv.

S spoštovanjem:

Anton Jug

Op. ur.: Gornje pismo smo objavili, kakor smo ga sprejeli.

TAKO DELUJEJO NAŠI URADI

Da pokažemo našim čitateljem eno izmed mnogih pisem, ki nam jih pošiljajo različne osebnosti in s katerimi je ovržena vsaka zlonamerna kritika „gotovih“ krogov proti našim institucijam, ki hoče spraviti v slabo luč delovanje naših uradov, naj sledi v prevodu sledeči dopis.

Pismo je naslovljeno načelniku Okrajne Komisije za Upravo Narodne Imovine v Gorici in se glasi:

Gorica, 30. avgusta 1945.

Cenjeni g. Brezigar!

Ponovno se zahvaljujem Vam in vsem funkcionarjem Vašega urada za vse, kar ste napravili v zaščito mojih koristi. Če ne bi bilo Vaše intervencije bi naci-fašistični kriminalci dosegli svoj namen in popolnoma oropali mene in mojo družino.

Da Vam izkažem svojo hvaležnost, Vam v prilogi pošiljam 5000 Lit., da jih nakažete RKS, obžalujem, da mi moje sedanje gospodarsko stanje ne dovoljuje, da bi Vam več poslal.

Sprejmite moje najtoplejšo zahvalo Vi in vsi Vaši sodelavci. Najprisrčnejše Vas pozdravlja, Vam vdani

Dr. BRUNO LUZZATTO l. r.

O B J A V E

Trgovska Zbornica javlja, da bodo poštevane samo one prošnje za odmero gradbenega materiala (cement, opeke, itd.), ki se nanašajo na najnujnejša popravila, ker je istega materiala na razpolago v omejeni količini.

Iste prošnje morajo biti odobrene od občinskega odbora proslitvega bivališča. Za nove gradbe se ne sprejema nobenih prošnji. Prošnje za manjša gradbena dela kmečkega značaja, morajo pa biti odobrene od „Zemljiškega nadzorstva“ (Ispeet. d'agricoltura).

Vsi tisti, ki so v posesti računov izstavljenih na edince Jugoslovanske armade in niso še bili poravnani, se tem potom pozivljajo, da jih predložijo pri Okrožnem NOO za Goriško do 27. t. m.

Po tem roku zapadejo vsi računi.

Mestni izvršni odbor naznanja, da se je našla neka svota denarja, ki je shranjena v blagajni občinske uprave. Kdor more dokazati, da je lastnik tega denarja, je vabljen, da ga dvigne.

Kmetijstvo-statistični Urad za Goriško okrožje sporoča, da morajo vsi kmetovalci naznaniti do 31. avgusta t. l. množino pridelave in drugih vrst žita, ki so jih pridelali leta 1945. Pozivljajo se vsi zakasnjenci, da napravijo prijave pravočasno, da ne zapadejo kazni.

AVTOBUSNI VOZNI RED

SPREMEMBE V AVTOBUSNEM PROMETU

Dnevna redna vožnja Gorica, Trg Travnik — Pokopališče

Proga	Odhod iz	ob uri	Odhod iz	ob uri
Travnik - Pokopališče	Trga Travnik	16.—	Pokopališča	17.—

Vzpostavi se dnevna redna vožnja s sledečim voz. redom:

Gorica — Gradež . . .	Gorice . . .	13.—	Gradeža . . .	6.—
Gorica — Trst . . .	„ . . .	7.30	Trsta . . .	13.—
Gradež — Trst . . .	Gradeža . . .	6.—	„ . . .	13.—

Ob nedeljah je promet prekinjen.

Obrotovati je začela avtobusna proga GORICA — TRST — MILAN s sledečim voznim redom:

Odhod iz Gorice: vsako sredo in soboto ob	17.— uri
Odhod iz Milana: vsak ponedeljek in petek ob	18.— uri

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, Corso V. E. III., št. 5/1. — Tel. 377 — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici

Sirotam padlih partizanov

Dragi bratci in sestrice!

Pionirski iz Prvačine smo se na našem sestanku spomnili Vas, vojnih sirot. Nabrali smo za Vas nekaj denarja, lir 1660. Čeprav ni dosti, smo veseli, da Vam lahko vsaj nekaj pomagamo.

Tudi v naši vasi je precej žrtev, vendar žalujemo prav tako za Vašimi očeti kot za našimi, in za Vašimi materami kot za našimi. Vsi so darovali svoja življenja za isto stvar, za našo srečnejšo in lepšo bodočnost.

Pionirski iz Prvačine.

ZA TISKOVNI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

Krožek v restavraciji „Central“	Lir 259.—
Prejeli od ASIZ, Kojsko	550.—
Tov. Branko Furlan	21.—
Tov. Dragica Dekleva, namesto rož na grob pok. Kristine Bavdaž	300.—
Tov. Tone in Štefka Ravnik, namesto rož na grob pok. Kristine Bavdaž	250.—
Pevski zbor v Podgori	813.—
Neimenovani	50.—
	Lir 2253.—
Skupaj do sedaj	Lir 2503.—

G L A S B A

Kdor ima veselje do glasbe in bi se rad posvetil učenju kakega instrumenta, naj se zgleda pri oddelku za glasbo Prosv. odseka Gorišk. okrožja, Corso Verdi 37/1. Poučevalo se bo igranje klavirja, [orgel], pihal ter harmonike, solopetja, zbornskega petja in pouk slovenščine.

GORIŠKEMU DIJAŠTVU

Vsi dijaki, iz Gorice in okolice, ki se želijo vpisati v slovenske srednje šole, naj se prijavijo v svrhu vpisa in izpolnitve časne izkaznice na Travniku (piazza Vittoria) 20-1, najkasneje do 30. t. m.

IŠČE SE pripravno dekle, vajeno hišnih del, za slov. družino v mestu. Naslov v upravi.

M. ILJIN:

7

DOMOVINA ŽITA

(Iz knjige „Priroda in ljudje“)

A ta vrsta je imela več sreče kakor druge. Preplaval je ocean in se za stalno naselila v Evropi. Na vseh krompirjevih poljih Evrope rastejo danes potomci teh prvih krompirčkov emigrantov. Iz Evrope so se razširili po vsem svetu, prišli so tudi v Severno Ameriko. V Združenih državah so jedli ljudje krompir, ki je dvakrat preplaval ocean.

V domovino krompirja sta odšla sovjetska učenjaka Juzepčuk in Bukasov. V gorah Peruja, Bolivije in Čileja sta odkrila še dvanajst novih vrst krompirja in številne podvrste vsake od teh vrst.

Razen krompirja sta nam pripeljala še obilo drugih „amerikancev“: tisoče vzorcev koruze, fižola, kavčukovca, bombaževca, kakavovca — cele zaboje rastlin, o katerih nismo še nikdar čuli.

Kdo ve, kaj so čajota, uljuko, kubo, arakača, papaja, anona in sapota?

Anona na primer daje plodove, ki so podobni banani in ananasi, a so še okusnejši, slajši in sočnejši. Plodovi sapote spominjajo po okusu na rumenjak s sladkorjem. Papaja je drevo, na katerem rastejo melone v grozdih.

Iz številnih dežel — iz Abesinije, Perzije, Kitajske, Japonske, Mongolije, Maroka, Alžira, Egipta, Sirije, Palestine, Španije, Portugalske, Italije — od vsepovsod so te rastline v Sovjetski zvezi.

Usoda priseljenk

Čemu so se rastline zbirale? Čemu so jih raziskovalci s tolikim trudom

treba prej hude težave. Priseljene rast-nabavili? Ali morda zato, da bi jih posušili in položili v steklene omare v znanstvenih kabinetih in muzejih?

Ne, tem rastlinam je bila namenjena drugačna usoda: ne umreti, ampak živeti, poseliti z otroki, vnuki in prav-nuki milijone hektarjev in se poženi-ti z najboljšimi med našimi rastlinami.

V ta namen pa je morala vsaka rastlina iz svetovne zbirke najprej prebiti preskušnjo.

Sovjetski učenjaki so morali opravi-ti veliko, važno delo: preresetati so morali svetovno zbirko, vse rastline posejati in posaditi, opazovati in pre-iskati, kako rastejo, in iz tisočev iz-brati najboljše. In to delo je bilo treba

opraviti čim hitreje. Od vsepovsod so prihajale zahteve in naročila.

Od dolenje Volge so pisali: Pošljite pšenico, ki dobro prenaša sušo! Iz Ar-hangeljskega so zahtevali: Dajte nam take povrtine, ki ji ne škoduje mróz! Krimu in Kavkazu je bila potrebna taka trta, ki ji ni nevarna trtna uš.

Žitnim sovhozom je bila potrebna pšenica s krepko slamo in s klasjem, ki se ne osiplje, da bi jo lahko brez izgub želi s „kombajni“, to je s stroji, ki hkrati žanjejo in mlatijo. Velekuhi-njam je bil potreben krompir pravilne okrogle oblike, da bi ga lahko lupile s stroji. In vsi so hoteli imeti take rastline, ki dajejo obilen plod s čim več dragocenimi hranilnimi snovmi.

Vse te zahteve in naročila je bilo treba izpolniti. A premagati je bilo

line, ki so se doma v svojih domovinah počutile sijajno, so pri nas, na naših tleh in v našem podnebnju pogosto hi-rale in ginile. Treba je bilo izbrati za vsakega gosta tla in podnebje po nje-govem okusu. Pa tudi to ni vselej po-magalo.

Marsikdaj je kazalo vse dobro in je bilo za vse poskrbljeno, pa se gost vendarle ni počutil dobro. Znamenita vrsta pšenice „marquis“, s katero so posejana skoraj prav vsa pšenična polja v Združenih državah, je pri nas shirala, ni prebila preskušnje.

Marsikdaj pa se je iztekla stvar dobro. Krompir na primer, ki mu je domovina blizu ekvatorja, se je počutil pri nas kakor doma šele za tečajnikom.

Treba je bilo z vsako vrsto delati poskuse.